

General-major Miraš Stožinić – vojni teoretičar i publicista

Prerana i iznenadna smrt prekinula je jednu izuzetnu stvaralačku aktivnost. U 56. godini života preminuo je Miraš Stožinić, general-major JNA, načelnik Instituta za strategijska istraživanja u Centru oružanih snaga za strategijska istraživanja i studije »Maršal Tito«, istaknuti naučni radnik i teoretičar vojne misli, dugogodišnji saradnik, glavni i odgovorni urednik, član Redakcijskog odbora i zamenik predsednika Saveta časopisa »Vojno delo«. Svojim ukupnim delovanjem – kao teoretičar i publicista i posebno kao čovek koji je neposredno rukovodio uređivačkim kolegijumom časopisa i bio njegov glavni i odgovorni urednik – Miraš Stožinić je dao veliki lični doprinos ukupnom ugledu »Vojnog dela«, kao opštevojnog teorijskog glasila za oblast vojne nauke i ratne veštine, te teorije i prakse opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Upravo zato Redakcija »Vojnog dela« oseća posebnu obavezu da ovim putem izrazi i pijetet i zahvalnost životu i delu ovog istaknutog i nadahnutog vojnog stvaraoca. Razume se, pri tome se težišno imaju u vidu Stožinićevi doprinosi jačanju ugleda i uloge časopisa »Vojno delo«, ne zanemarujući ni sve druge aspekte njegovog ukupnog stvaralačkog opusa, jer se radi o delovima neodvojive celine.

Bio je beskrajno radoznao, a njegova nemirna stvaralačka priroda uvek je tragala za novim i boljim, originalnim idejama i rešenjima, ne priznajući ni prostorne ni vremenske granice. Kao novinar i publicista odlikovao se snagom i finoćom pisane reči, a kao glavni i odgovorni urednik »Vojnog dela« svojom srdačnošću i neposrednošću u kontaktu sa ljudima okupljao je oko časopisa najeminentnije vojne i druge teoretičare i stvaraoce, ne samo iz ob-

lasti vojne teorije, već i iz mnogih drugih oblasti znanja koja su relevantna za vojnu nauku i sistem odbrane, i inicirao rasprave i promišljanja fundamentalnih pitanja i problema izgradnje naše strategije i doktrine, i ratne veštine u celini. Time je časopis stavljao u središte izgradnje naše vojnoteorijske misli, a njegovoj široj afirmaciji kao teorijskog glasila dao je nemerljiv lični doprinos.

Uporno i sa zanosom je nastojao da »Vojno delo« bude angažovan časopis, okrenut životu, stvaralački nezadovoljan dostignutim i neprekidni pokretač kreativnih snaga u Armiji i u društvu na razvijanju našeg koncepta odbrane i njoj primerene ratne veštine. Sa posebnim entuzijazmom pokretao je rasprave o aktuelnim vojnim i drugim fenomenima koje sadrže savremeni svetski politički proces i tehničko-tehnološki razvoj. Rezultati tih rasprava su veoma respektovani u našoj stručnoj i naučnoj javnosti, a bili su inspirativni i za dogradnju naše vojne teorije, doktrine i odbrambene prakse.

Sarađujući u »Vojnom delu« skoro dve decenije, Miraš Stožinić je objavio zapažene teorijske radove, čije je osnovno tematsko usmerenje razmatranje bitnih kategorija rata i ratne veštine, i analiza savremenih vojno-političkih procesa i njihovih tendencija. Njegov teorijski opus u »Vojnom delu« nije toliko impresivan po obimu (nešto više od desetak članaka) koliko po sveobuhvatnosti razmatranja problema, dubini analize, uočavanju i potenciranju suštinskog, jasnoći stava i originalnošću ideja i njihove eksplikacije. Sav u stvaralačkom zanosu i naponu, sa strašću je pratio i analizirao dostignuća i tendencije u razvoju vojnog faktora, posebno vojne tehnologije u kontekstu savremenih društvenih i političkih procesa u svetu. Jer, s pravom je smatrao general Stožinić, da upravo ta dostignuća i tendencije dovode u ratovodstvu i u teoriji rata i ratne veštine do promena kolosalnih razmera. Između ostalog, iz naučnog i tehničko-tehnološkog razvoja proističu i brojni ograničavajući faktori rata. Zapravo, te promene će rat u 20. veku držati stalno razapetim između njegove eskalacije do krajnosti, što je unutrašnja zakonomernost svakog ratnog procesa, i njegove ograničenosti po sredstvima, intenzitetu, prostoru i angažovanim snagama, što je njegova nova ali sve izraženija zakonomernost koja teoretičare rata i vojne strategije prisiljava da se sve češće okreću sredstvima posredne strategije koja sve uspešnije supstituira neposrednu

strategiju. S tim u vezi, Stožinić dolazi do uverenja da »u savremenim vojnim doktrinama, kojima se projektuju razni tipovi ratova ima i onih tipova koje, zbog delovanja mnoštva limitirajućih faktora, objektivno nije moguće voditi«. Među te ratove svrstava opšti, pa i ograničeni nuklearni rat i svetski konvencionalni rat. Stoga smatra da danas egzistiraju i izvesno je da će egzistirati u budućnosti dva moguća tipa rata: tzv. logistički (ili generički) i sukob niskog intenziteta.

General Stožinić je smatrao da je upravo »delovanje zakona ograničavanja rata uticalo na to da se na svetskoj sceni pojavi nova globalna doktrina – doktrina sukoba niskog intenziteta koja relativizira vojnu silu u uslovima kada je delovanje limitirajućih faktora rata gotovo eliminisalo tzv. ratove srednjeg i visokog intenziteta, a potenciralo ratove niskog intenziteta. Ti ratovi su kombinacija vojnog intervencionizma, uz veoma selektivnu upotrebu vojne sile i to prvenstveno u okvirima dejstava sa distance, i specijalnog rata... Doktrina sukoba niskog intenziteta, u čije okvire se uklapa doktrina specijalnog rata, pokazuje se kao doktrina jedino mogućeg rata u savremenim uslovima sa izgledima da se ostvare neki ciljevi bez rizika nekontrolisane vertikalne eskalacije, odnosno proširenja rata do krajnosti«.

U celokupnom stvaralačkom opusu, Miras Stožinić je sa posebnim žarom, energijom i odlučnošću isticao vrednosti i dalekosežni značaj Titovog vojnog dela, posebno njegove strategije i koncepta vojne organizacije. Titovo delo je za njega bilo polazište i putokaz i u vojnonaučnom radu i u svim drugim aktivnostima koje su usmerene na jačanje odbrambene moći jugoslovenskog socijalističkog društva. Kao vrstan poznavalac Titovog dela, Miras Stožinić je promišljanjem njegovih temelja, poruka i sadržaja značajno doprineo njegovom savremenom razumevanju i utemeljenju naše doktrine i strategije na stavovima i porukama tog epohalnog i sveobuhvatnog vojnog stvaralaštva.

Kao načelnik Instituta za strategijska istraživanja general Stožinić je doprineo da je ta ustanova, za kratko vreme, postigla zavidan dignitet naučnoistraživačke institucije ne samo u oružanim snagama već i šire. Vodeći i koordinirajući više naučnoistraživačkih projekata jugoslovenskog značaja, Institut je uspeo da okupi desetine jugoslovenskih istraživačkih institucija iz svih krajeva zemlje, na stotine nauč-

nih radnika i istraživača raznorodnih naučnih i stručnih profila. Time je omogućeno da u oblikovanju naše doktrine i strategije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite cirkulišu saznanja i ideje stručnjaka iz različitih naučnih oblasti, što je strategiji dalo izgled polistrategije u značenju strategije narodnog rata u kojoj je narod osnovni subjekt borbe i otpora i nepobediva materijalna snaga naše odbrane. Svemu tome general Stožinić je značajno lično doprineo.

General Stožinić se posebno angažovao na ostvarivanju sinteze studijskog i naučnoistraživačkog rada u okviru osnovnih delatnosti Centra oružanih snaga za strategijska istraživanja i studije »Maršal Tito«. Pri tome je studijski rad dobio neophodnu naučnu i empirijsku argumentaciju, a naučnoistraživački rad najširu teorijsku i stručnu elaboraciju i fundament.

Smrt je generala Stožinića zatekla na dužnosti načelnika Instituta za strategijska istraživanja i zamenika predsednika Saveta časopisa »Vojno delo«. S obzirom na Stožinićeve brojne doprinose i široki angažman, može se reći da je njegovom smrću iz naših redova otišao teoretičar širokog profila, radoznali istraživač koji je težio da novim i originalnim saznanjima skida velove tajni sa nepoznatih i nedovoljno saznatih strana i činilaca rata i ratovodstva. Smrću Miraša Stožinića izgubili smo i odanog druga, poštovanog prijatelja, koji je uvek bio spreman da priskoči u pomoć i ohrabri onda kada je to čoveku bilo najpotrebnije.

Zbog svojih ljudskih vrlina i nespornih zasluga kao vojnog rukovodioca, teoretičara i publiciste, general Miraš Stožinić će trajno ostati u sećanju njegovih drugova, prijatelja, saradnika, potčinjenih i pretpostavljenih.